

УДК 657.24: 06.05

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Шестерняк М.М.**Тернопільська філія Європейського Університету*

В статті проведено критичний аналіз теоретичних постулатів щодо сутності спільної діяльності, спільного підприємництва та кооперації. Виокремлено їх особливості, як самостійних видів господарювання та запропоновано проєкцію нерозривного взаємозв'язку даних дефініцій.

In the article the walkthrough of theoretical postulates is conducted in relation to essence of joint activity, general enterprise and co-operation. Their features are selected, as independent types of manage and the projection of intercommunication of these definitions is offered.

Ключові слова: спільна діяльність, кооперація, спільне підприємництво.

Актуальність проблеми. Глобалізація ринкової економіки об'єктивно зумовлює появу нових форм та видів господарюючих суб'єктів. На тлі вступу України до СОТ спостерігається виникнення нетрадиційних форм підприємницької діяльності, зокрема спільної діяльності, спільного підприємництва, кооперації, які часто ототожнюються та потребують, враховуючи реалії сьогодення, виокремлення притаманних особливостей, їх визначення та обґрунтування.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Відповідно, значна кагорта теоретиків та практиків, зокрема М. В. Аліман, С. Г. Бабенко, Б. Д. Гаврилишин, О. А. Устенко, А. С. Гальчинський, В. Г. Булавко, Ю. Авраменко, И. Т. Балабанов, О. Дегтерева, Ю. Кормнов, Н. І. Гнатюк, Ю. Семенов, О. І. Пестрецова, Н. О. Рак та інші [1-12] досліджує дані дефініції, однак їх трактування залишається дискусійним та потребує подальшого наукового обґрунтування.

Метою даної статті є обґрунтування теоретичного аналізу наукових тверджень щодо сутності спільної діяльності, кооперації та спільного підприємництва і виокремлення їх особливостей як окремих видів господарювання. Поставлена мета визначає зміст статті та вимагає ілюстрації показати нерозривного зв'язку між даними поняттями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, в економічній літературі термін “кооперація” трактується як форма організації діяльності, в якій певна кількість суб’єктів спільно бере участь в одному і тому ж або в різних, пов’язаних між собою, виробничих процесах [1, с.5]. В свою чергу, “Економічна енциклопедія” за редакцією Б. Д. Гаврилишина, О. А. Устенка та А. С. Гальчинського визначає кооперацію, як добровільне об’єднання власності (різних об’єктів та форм) і праці для досягнення спільних цілей у різних сферах господарської діяльності. Об’єктами власності, як правило, виступають гроші, засоби виробництва, інформація, різні види інтелектуальної власності та ін. [2, с.75].

В. Г. Булавко проводить аналогію із даними постулатами і відзначає, що кооперація поділяється відповідно до сфери суспільного відтворення. У сфері обігу – це споживча, збутова, постачальна, кредитна; у сфері виробництва – виробнича, промислова та кооперація праці [3]. Окрім цього вчений вказує, що кооперації притаманні самостійність, економічна свобода її діяльності, демократичність управління та спільні економічні інтереси членів кооперації.

На основі теоретичного аналізу зазначених підходів можна зробити висновок, що кооперація частково є спільною діяльністю, адже має притаманні їй риси – добровільне об’єднання та спільна участь у здійсненні проектів.

Натомість, спільне підприємництво, визначають традиційно – як володіння кожним з партнерів часткою акціонерного капіталу, а також одержання відповідних дивідендів [4-7]. Н. І. Гнатюк трактує спільне підприємництво, як особливу форму співпраці, що передбачає об’єднання і спільне використання матеріально-фінансових ресурсів партнерів, та функціонує як єдиний економічний організм [8, с. 6].

Ю. Семенов спільне підприємництво ототожнює з поняттям “спільне підприємство” [9, с. 38]. А О.І. Пестрецова зазначає, що “усім видам спільного підприємництва притаманні елементи виробничої кооперації”, тим самим вказуючи на спорідненість даних категорій [10, с. 11].

Сучасні вчені, зокрема Н.О. Рак зазначає, що в умовах реформування світової економічної системи відбувається вдосконалення у понятійній визначеності спільного підприємництва. Так, автор розглядає спільне підприємництво як процес синергії різноманітних форм зовнішньо-економічної взаємодії, при якому все більшого значення набуває обмін нематеріальними активами між партнерами [11].

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що основною перевагою та визначальною рисою спільного підприємництва є можливість досягнення кожним учасником кінцевої мети діяльності.

Окрім того, Н.О. Рак вважає, що спільне підприємництво може здійснюватися у різних формах:

- 1) створення спільного підприємства;
- 2) створення підприємства в системі франчайзингу;
- 3) укладання договорів про спільну діяльність;
- 4) лізингових угод [12, с. 6].

У своїй науковій роботі автор подає класифікацію форм спільного підприємництва за організаційно-правовою ознакою, яка враховує специфічні особливості кожної зокрема (рис. 1) [13, с. 14].

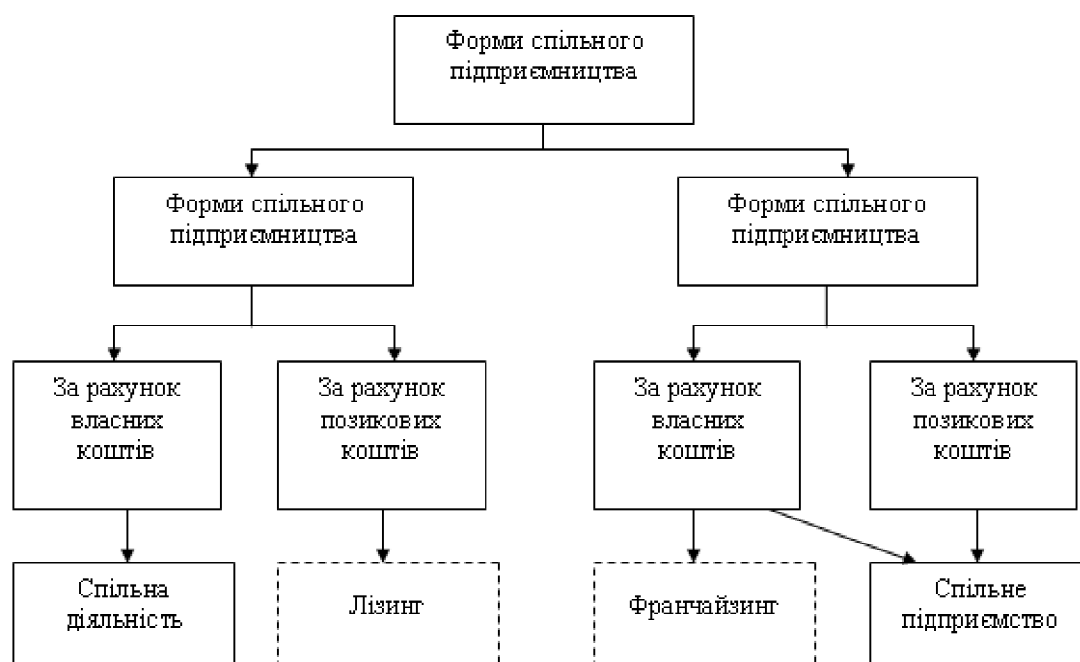

Рис. 1. Класифікація організаційних форм спільного підприємництва [13, с.14]

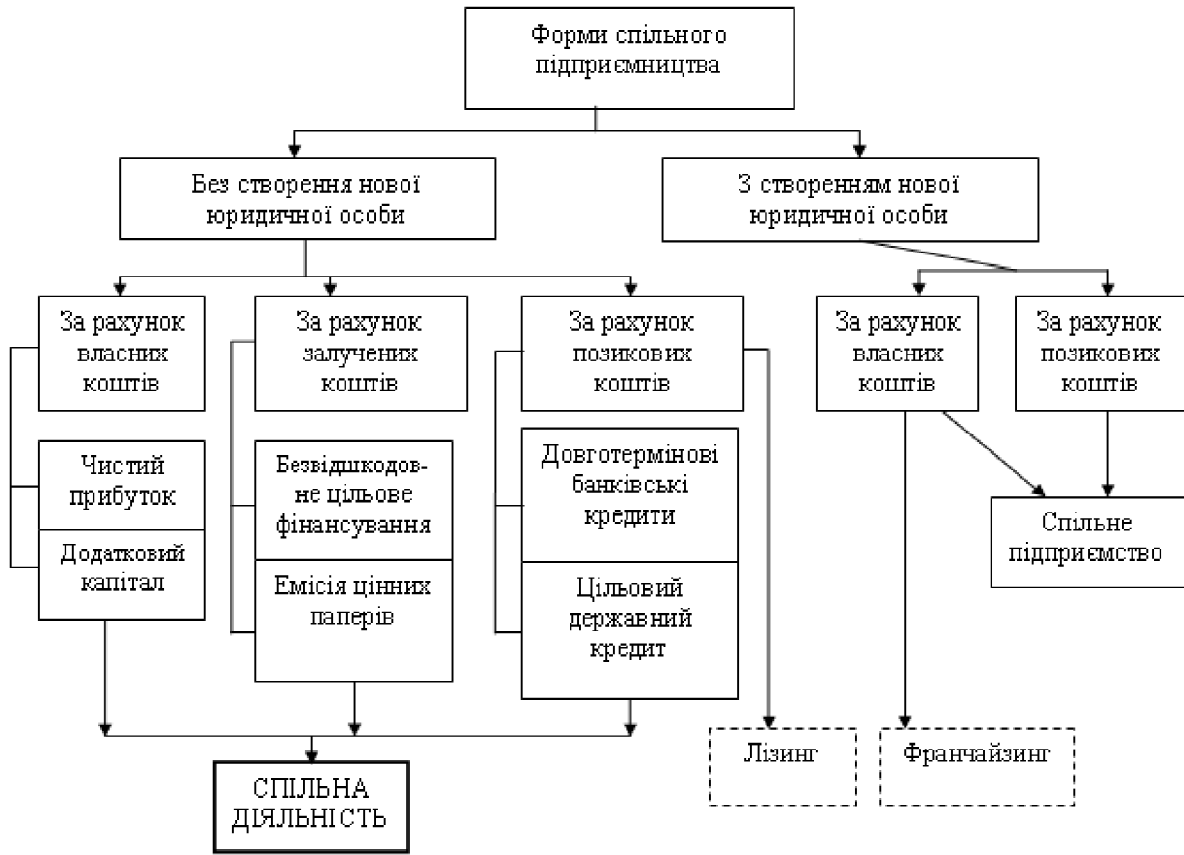

Рис. 2. Класифікація організаційних форм спільного підприємництва в контексті джерел фінансування спільної діяльності (удосконалено автором)

Рис. 3. Взаємозв'язок спільної діяльності із спільним підприємництвом та кооперацією

Як ілюструє рис.1, однією із форм спільного підприємництва є спільна діяльність, проте, ми не можемо погодитись із точкою зору Н.О.Рак, що спільна діяльність є однією із форм спільного підприємництва, вона є окремим видом діяльності і до того ж здійснюється тільки за рахунок власних коштів. На наш погляд, спільну діяльність можна провадити використовуючи залучені та позикові ресурси. Відповідно, пропонуємо удосконалити дану схему наступним чином (рис.2).

Висновки. На основі проведеного теоретичного аналізу спільного підприємництва можна зробити висновок, що спільне підприємництво та спільна діяльність є близькими за значенням, адже в основі лежить єдина мета – досягнення позитивного кінцевого результату при умові використання аналогічних ресурсів.

Отже, виходячи із симбіозу двох категорій, в яких частково висвітлено сутність спільної діяльності через призму основ її формування та кінцевої мети функціонування, пропонуємо розглядати спільну діяльність у наступній проекції (рис. 3).

На наш погляд, розгляд спільної діяльності у нерозривному зв'язку із спільним підприємництвом та кооперацією дозволить на більш науковообґрунтованому рівні дослідити сутність спільної діяльності, виокремити притаманні їй особливості, та стверджувати про паралельне співіснування даних категорій як взаємопов'язаних і одночасно самостійних видів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Історія споживчої кооперації України /Аліман М.В., Бабенко С.Г., Гелей С.Д. та ін. – Львів: Інститут українознавства НАН України, 1996. – С.5.
2. Економічна енциклопедія / Гаврилишин Б.Д., Устенко О.А., Гальчинський А.С. та ін.; Відп. ред. С.В. Мочерний – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – Т.1. – С.75.
3. Булавко В.Г. Кооперация труда в условиях трансформации экономики // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. – Серыя 3. – 2003. – №2. – С.99–100.
4. Авраменко Ю. Управление международными совместными предприятиями в банковской сфере // Экономист. – 1998. – №5. – С.15–20.

5. Балабанов И.Т. Внешнеэкономические связи. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 512 с.
6. Дегтерева О. Внешнеэкономическая деятельность. – М.: Дело, 1999. – 320 с.
7. Кормнов Ю. Промышленная политика и внешнеэкономические связи // Экономист. – 1998. – №6. – С.17–21.
8. Гнатюк Н.І. Спільне підприємництво в умовах ринкової трансформації економіки України: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 “Економічна теорія”. – Львів, 1999. – 20с.
9. Семенов Ю. Контуры СП в туманной экономике // Капитал. – 1994. – №1. – С.38.
10. Пестрецова О.І. Організація та функціонування спільних підприємств в Україні: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1997. – 100 с.
11. Рак Н.О. Договор о совместной деятельности – перспективна форма совместного предпринимательства // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. (Економічна серія). – 1999. – №457. – С.91–94.
12. Рак Н.О. Спільне підприємництво і шляхи підвищення його ефективності: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.02 “Підприємництво, менеджмент і маркетинг”. – Х., 2002. – 20с.
13. Рак Н.О. Спільне підприємництво і шляхи підвищення його ефективності: Дис. ... канд. екон. наук: 08.06.02. – Х., 2002. – 156с.